

83 χώρες

4.738 αθλητές

610 αθλήτριες

ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ

Η νέα δεκαετία βρήκε την μαύρη Αφρική να ξυπνά, να ξεσηκώνεται και να διώχνει τους αποικιοκράτες, ακολουθώντας το παράδειγμα της Κύπρου που από το 1959 αποτίναξε τον αγγλικό ζυγό. Κάτω από το μαλακό υπογάστριο των Ηνωμένων Πολιτειών, η Κούβα του Κάστρο αποτίναξε τα οικονομικά και στρατιωτικά της δεσμά που οι Αμερικανοί από τον προηγούμενο αιώνα της είχαν επιβάλει. Κι ενώ στο διάστημα είχε ξεσπάσει σκληρός ο ανταγωνισμός ανάμεσα στις δύο υπερδυνάμεις, με τη Σοβιετική Ένωση να σημειώνει τη μια πρωτιά μετά την άλλη, στην Αμερική εκλεγόταν πρόεδρος με διαφορά στήθους ο Τζον Κένεντι.

Η ώρα της μαύρης Αφρικής σήμανε ηχηρά με τις μαζικές αποσκιρτήσεις τον Νοέμβριο του 1958: Η Μαυριτανία έγινε αυτόνομη δημοκρατία. Μαζί της αυτονομήθηκαν και οι πρώην γαλλικές αποικίες Γαλλικό Κονγκό, Τσαντ, Μαλί, Γκαμπόν και Σενεγάλη. Ακολούθησαν Κεντρική Αφρική, Νιγηρία, Δαχομή, Ακτή Ελεφαντοστού και Άνω Βόλτα. Η έκρηξη όμως σημειώθηκε στο δεύτερο εξάμηνο του 1960 με «θύματα» και τη Βρετανία και τη Γαλλία:

Ανεξαρτητοποιήθηκαν η Βρετανική Σομαλία (ενώθηκε με την πρώην Ιταλική Σομαλία για να

σχηματιστεί η Δημοκρατία της Σομαλίας), το Βελγικό Κονγκό, η Γκάνα, η Δαχομήη, ο Άνω Βόλτα, το Τσαντ και το Γαλλικό Κονγκό.

Μεσολάβησε στις 16 Αυγούστου η τυπική ανακήρυξη της Κύπρου ως ανεξάρτητης Δημοκρατίας με πρώτο πρόεδρο τον αρχιεπίσκοπο Μακάριο. Στις 21, απελευθερώθηκε από τους Άγγλους, μετά από περιορισμό εννέα χρόνων, ο Γιόμο Κενυάτα, ηγέτης του εθνικού μετώπου των Μάου Μάου και μετέπειτα πρόεδρος της Δημοκρατίας της Κένυας.

Οι μαζικές ανεξαρτητοποιήσεις από τον βρετανικό λέοντα θα ξεκινούσαν το 1961. Ως την επόμενη Ολυμπιάδα, σχεδόν καμιά αφρικανική χώρα δεν θα έμενε κάτω από τον αποικιοκρατικό ζυγό. Με τους λευκούς να κρατούν την εξουσία στη Νότια Αφρική με νύχια και με δόντια: Περίπου 70 άτομα σκοτώθηκαν και περισσότερα από 180 τραυματίστηκαν στις 21 Μαρτίου του 1960, όταν η νοτιοαφρικανική αστυνομία άνοιξε πυρ εναντίον ειρηνικής διαδήλωσης μαύρων στο Τράνσβααλ. Ακολούθησε στις 31 η εκτέλεση τεσσάρων μαύρων, ενώ άλλοι 300 καταδικάστηκαν σε φυλάκιση. Τον επόμενο μήνα και σε μια μόνο επιδρομή της αστυνομίας, συνελήφθησαν άλλοι 1.500.

Στο μεταξύ, η Αλγερία σπαρασσόταν με το αίμα της επανάστασης να ρέει. Για εκεί, η απόφαση ήταν δύσκολη, καθώς η Αλγερία δεν θεωρείτο αποικία αλλά προέκταση, επαρχία της Γαλλίας. Η διαμάχη οδηγούσε σε εμφύλιο πόλεμο και τους ίδιους τους Γάλλους, ενώ η εθνικιστική ακροδεξιά οργάνωση ΟΑΣ δυναμίτιζε την πολιτική ζωή της μητρόπολης. Η λύση εκεί επρόκειτο να δοθεί το 1962, όταν ο πρόεδρος της Γαλλίας, Κάρολος ντε Γκολ, ανακήρυξε την Αλγερία ανεξάρτητη.

Ο καυτός μήνας του 1960 ήταν ο Μάιος: Την Πρωτομαγιά καταρρίφθηκε από τους Σοβιετικούς το αμερικανικό κατασκοπευτικό αεροπλάνο U - 2 με πιλότο τον Γκάρι Πάουερς, ο οποίος στις 19 Αυγούστου καταδικάστηκε σε φυλάκιση δέκα χρόνων για κατασκοπεία αλλά έμεινε στη φυλακή ως τον Φεβρουάριο του 1962. Στις 23 Μαΐου, Ισραηλινοί πράκτορες εντόπισαν στην Αργεντινή και απήγαγαν τον εγκληματία πολέμου Άντολφ Αιχμαν, ναζί «δήμιο» των Εβραίων. Στις 27, στρατιωτικό πραξικόπημα στην Τουρκία ανέτρεψε την κυβέρνηση του Αντνάν Μεντερές.

ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ

Στον πόλεμο των μεταλλίων, η Σοβιετική Ένωση ήταν ακατανίκητη: Κέρδισε τις Ηνωμένες Πολιτείες με 103 – 71. Ο αληθινός πόλεμος, όμως, είχε ξεκινήσει από το 1887, όταν οι Ιταλοί εκστράτευσαν εναντίον της Αιθιοπίας και νικήθηκαν από τον αυτοκράτορα Ιωάννη. Ξαναπροσπάθησαν το 1896 αλλά κατατροπώθηκαν από τον αυτοκράτορα Μενελίκ. Στην τρίτη τους προσπάθεια, επί Μουσολίνι, στα 1935, κατάφεραν να νικήσουν τον αυτοκράτορα Χαϊλέ Σελασιέ, που έφυγε στην εξορία. Εκδιώχθηκαν το 1941 και παραιτήθηκαν επίσημα το 1947. Ο αυτοκράτορας όμως Χαϊλέ Σελασιέ ποτέ δεν παραιτήθηκε. Στα 1960, ήρθε η ώρα της εκδίκησης: Έστειλε τον λοχαγό της αυτοκρατορικής φρουράς, Αμπέμπε Μπεκίλα, να κατακτήσει τη Ρώμη. Η αποστολή εξετελέσθη.

Όταν ο 28χρονος Αιθιοπας Αμπέμπε Μπεκίλα έφθασε στη Ρώμη κανένας δεν γνώριζε την ύπαρξή του. Ως τότε άλλωστε είχε τρέξει μόλις σε τρεις μαραθώνιους, όλους μέσα στην πατρίδα του. Ποτέ κανένας δεν τον είχε δει να αγωνίζεται κι ούτε μπορούσε να φανταστεί ότι θα γινόταν ο μεγάλος πρωταγωνιστής. Μόνο ο αυτοκράτορας και ο Σουηδός προπονητής του, Όνι Νίσκανεν, πίστευαν στις ικανότητές του.

Η έκπληξη των ειδικών έγινε χλευασμός, όταν τον είδαν να παίρνει θέση στην αφετηρία ξυπόλυτος. Ο αγώνας γινόταν σε πλακόστρωτους δρόμους κι όλοι πίστευαν ότι τα πόδια του «θα έπαιρναν φωτιά».

Ο κακός φωτισμός της πόλης ενισχύθηκε από δάδες που κρατούσαν στρατιώτες αφού η κούρσα ξεκίνησε βράδυ.

Ο Μπεκίλα και ο προπονητής του είχαν ετοιμάσει στρατηγικό σχέδιο. Αν όλα πήγαιναν καλά, ο Αιθιοπας θα ξεκινούσε την επίθεση του για νίκη από συγκεκριμένο σημείο, δύο χιλιόμετρα πριν από το νήμα. Έτσι και έγινε. Σ' εκείνο ακριβώς το σημείο, ο Μπεκίλα αποσπάστηκε με φοβερή δύναμη. Ο Μαροκινός Αμπντελασέμ, φαβορί ως εκείνη την ώρα, έμεινε πίσω. Ο Αιθιοπας πέταξε στην νίκη με ευκολία και χρόνο 2 ώρες 15.16 που αποτελούσε νέο παγκόσμιο ρεκόρ.

Αργότερα, αποκάλυψε ότι στο σημείο που ξεκίνησε την επίθεση του ήταν στημένος ένας οβελίσκος που είχε κλαπεί από την πατρίδα του και είχε μεταφερθεί σαν λάφυρο από τα ιταλικά στρατεύματα μετά την εισβολή του Μουσολίνι στη χώρα του.

Τέσσερα χρόνια αργότερα, στο Τόκιο, ο Μπεκίλα νίκησε πάλι στον μαραθώνιο με χρόνο 2 ώρες 12.11. Αυτή τη φορά φορούσε παπούτσια στα πόδια.

Το 1969 οδηγώντας το Φολκσβάγκεν που του χάρισε ο αυτοκράτορας, τράκαρε με φορτηγό, έσπασε τον λαιμό του και μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο. Έμεινε παράλυτος τη μέση και κάτω. Τέσσερα χρόνια αργότερα, στις 25 Οκτωβρίου 1973, πέθανε από εγκεφαλική αιμορραγία σε ηλικία 41 χρονών.

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

Η Βίλμα Ρούντολφ και ο Κάσιους Κλέι, μετέπειτα Μοχάμετ Αλι, ήταν από τους κύριους πρωταγωνιστές μιας Ολυμπιάδας που είχε να παρουσιάσει μια σειρά από λαμπρά αστέρια. Η Βίλμα κέρδισε τρία χρυσά μετάλλια (100 μ., 200 μ. και σκυταλοδρομία 4x100 μ.), ενώ ο Κάσιους χρυσό στην κατηγορία ημιβαρέων βαρών. Ήταν το ξεκίνημα της καριέρας του μεγαλύτερου ίσως πυγμάχου στην ιστορία.

Η Βίλμα Ρούντολφ, που αποκλήθηκε «μαύρη γαζέλα» από τις ευρωπαϊκές εφημερίδες, γεννήθηκε στο Τενεσί, στις 23 Ιανουαρίου 1943 κι ήταν το 20ό παιδί της οικογένειας, ένα ασθενικό κι αδύναμο κοριτσάκι. Στα εννιά της, προσβλήθηκε από πολιομυελίτιδα και έμεινε σχεδόν παράλυτη. Καταπολέμησε την αναπηρία της με θέληση και τεράστια ψυχική δύναμη και στα 17 της χρόνια έφτασε στη Ρώμη για να κερδίσει τη δόξα που πάντα ονειρευόταν .

Η επιτυχία της και η ιστορία της συγκίνησαν ολόκληρο τον κόσμο. Τη ρώτησαν πώς τα κατάφερε κι έγινε τόσο γρήγορη και με χιούμορ απάντησε:

«Όπως ξέρετε, στην οικογένεια μου ήμασταν 20 παιδιά. Αν ήθελες λοιπόν να προλάβεις να φας, έπρεπε να τρέξεις γρήγορα στο τραπέζι».

Ο Κάσιους Κλεί ήταν μόλις ένα χρόνο μεγαλύτερος από την Βίλμα, όταν έγινε χρυσός Ολυμπιονίκης. Ο παγκόσμιος θαυμασμός τον έκανε να ξεχάσει ότι δεν ήταν παρά «ένας μαύρος μέσα σε ένα δύσκολο κόσμο λευκών.»

Γύρισε όλο υπερηφάνεια στην πατρίδα του και από χαρά του για βδομάδες ολόκληρες φορούσε το χρυσό μετάλλιο στο λαιμό του, ακόμα κι όταν έβγαινε για βόλτα. Μια μέρα όμως ήρθαν τα πάνω – κάτω. Πήγε με έναν φίλο του σε ένα εστιατόριο και ζήτησε να αγοράσει ένα χάρμπουγκερ και ένα παγωτό βανίλια για να εισπράξει την απάντηση του καταστηματούχου:

«Εδώ σερβίρουμε μόνο σε λευκούς».

Επενέβη ο φίλος του:

«Μπροστά σου έχεις έναν Ολυμπιονίκη...»

«Εγώ βλέπω μπροστά μου μόνο ένα αράπη», ήταν η απάντηση που προκάλεσε και τα γέλια μιας ομάδας μοτοσικλετιστών. Ο Κάσιους Κλεί έφυγε τρέχοντας, έφτασε στον ποταμό Οχάιο, έβγαλε το χρυσό του μετάλλιο και το πέταξε στα νερά.

«Πήρα ένα μετάλλιο χωρίς την άδεια των λευκών. Τώρα κατάλαβα ότι δεν είχε καμία αξία, όπως εγώ πίστευα. Το διάλειμμα τελείωσε. Θα συντρίβω κάθε αντίπαλο μου στα ρινγκ»,

μονολογούσε με δάκρυα στα μάτια ο μετέπειτα παγκόσμιος πρωταθλητής.

Και τότε διάλεξαν την χειρότερη γι' αυτούς ώρα, να κάνουν πλάκα οι μοτοσικλετιστές που είχαν φύγει από το κατάστημα και έψαχναν μάλλον για καβγά. Ο Κάσιους έβγαλε την οργή του πάνω τους. Τρεις έπεσαν στο ποτάμι από τις γροθιές του και άλλοι τέσσερις μεταφέρθηκαν με αιμορραγία στο νοσοκομείο.

Αργότερα, κάτοχος του τίτλου του παγκόσμιου πρωταθλητή, ο Κλέι αρνήθηκε να πάει στρατιώτης στον πόλεμο του Βιετνάμ, μπήκε φυλακή, του αφαιρέθηκε ο τίτλος του παγκόσμιου πρωταθλητή αλλά επανήλθε και τον κατέκτησε γι' άλλη μια φορά. Στο μεταξύ, είχε ασπαστεί τον μωαμεθανισμό κι είχε αλλάξει το όνομά του σε Μοχάμετ Άλι.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

Στην πρώτη διαδρομή, ο «Νηρέυς» της κατηγορίας σκαφών Ντράγκον, απογοήτευσε. Μόλις ένατος. Μετά, ο διάδοχος Κωνσταντίνος και οι έμπειροι ιστιοπλόοι Γιώργος Ζαΐμης και Οδυσσέας Εσκιτζόγλου ανέβασαν την απόδοσή τους. Στις επόμενες δυο διαδρομές, το σκάφος τους ήρθε τρίτο, ενώ στην τέταρτη κατάφερε να βγει πρώτο. Για τους Έλληνες, η ελπίδα ενός χρυσού μεταλλίου άρχισε να φουντώνει. Η πρωτιά παιζόταν ανάμεσα στον «Νηρέα», στο «Τάνγκο» των Αργεντινών και στο σκάφος των Ιταλών. Η επόμενη διαδρομή δεν πήγε απόλυτα καλά: Ο «Νηρέυς» βγήκε τέταρτος. Ρεφάρισε με την προτελευταία, βγαίνοντας δεύτερος. Στην έβδομη και τελευταία διαδρομή, οι ιστιοπλόοι της ελληνικής ομάδας βγήκαν τέταρτοι αλλά μπροστά από τους άμεσους αντιπάλους τους: 6.733 βαθμοί έναντι 5.715 των Αργεντινών. Το χρυσό μετάλλιο είχε κατακτηθεί. Το πρώτο μετά από 48 ολόκληρα χρόνια.

Διακρίσεις άλλες εκείνη τη χρονιά δεν υπήρξαν για τους Έλληνες. Ο Α. Μωυσίδης πήρε την 6^η θέση στα 67 κιλά της ελληνορωμαϊκής πάλης και ο Δ. Μαγκλάρας την 11^η στο μήκος με

άλμα 7.45 μ. Ο Γ. Ρουμπάνης έμεινε στα 4.30 στο επί κοντώ, ενώ εκτός τελικού έμειναν ο δισκοβόλος Κουνάδης και ο σφαιροβόλος Τσακανίκας.

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

* Μετά τη νίκη του στη Ρώμη, ο Σοβιετικός πρωταθλητής της άρσης βαρών, Γιούρι Βλάσοφ, αποφάσισε να ασχοληθεί με την ποίηση που ήταν χόμπι του και με τον κινηματογράφο. Είχε πάρει μάλιστα το ρόλο του Πιέρ Μπεζούκοφ στην ταινία «Πόλεμος και Ειρήνη» αλλά, άγνωστο γιατί, ο σκηνοθέτης Σεργκεί Μπόνταρτσουν ακύρωσε τη συμμετοχή του. Με βαθιά στεναχώρια, ο Γιούρι επέστρεψε στην άρση βαρών. Το 1964 πήρε το ασημένιο μετάλλιο.

* Μια μέρα πριν από την αναχώρηση της ολυμπιακής ομάδος της Αυστραλίας για τη Ρώμη, η κολυμβήτρια Λορέιν Κραπ, (δύο χρυσά μετάλλια στη Μελβούρνη το 1956) παντρεύτηκε κρυφά τον γιατρό της αποστολής, Μπιλ Θάρλοου. Ο γαμπρός ταξίδεψε μόνος του στη Ρώμη και νοίκιασε δωμάτιο κοντά στο ολυμπιακό χωριό για να μπορούν να μένουν μαζί. Αρκετά βράδια, το ζευγάρι έφευγε και κοιμόταν εκτός χωριού μέχρι που οι υπεύθυνοι της αποστολής έμαθαν για τα νυχτοπερπατήματά της και την έθεσαν υπό περιορισμό. Σε κακή ψυχολογική κατάσταση, η Λορέιν νικήθηκε στο κρίσιμο 100άρι και η Αυστραλία έμεινε δεύτερη, χάνοντας ένα σίγουρο χρυσό μετάλλιο.

* Δύο από τους τρεις Αμερικανούς πρωταθλητές που ανέβηκαν στο βάθρο των νικητών στα 400 μ. με εμπόδια βρήκαν στη συνέχεια τραγικό θάνατο. Ο δεύτερος Ολυμπιονίκης Κλιφ Γκούσμαν σκοτώθηκε στο Βιετνάμ το 1966 και ο τρίτος Ντικ Χάουαρντ χάθηκε το 1967 από υπερβολική δόση ηρωίνης. Επέζησε ο χρυσός νικητής Γκλεν Ντέιβις που είχε πετύχει επίδοση 49.3.

* Σε ηλικία 17 χρόνων, ο Νεοζηλανδός Μάρει Χάλμπεργκ δέχθηκε ένα δυνατό και ύπουλο χτύπημα από πίσω, ενώ έπαιζε ράγκμπι. Στο νοσοκομείο διαπιστώθηκε ότι έχει συντριπτικό

κάταγμα στον ώμο, σπασμένα πλευρά, φοβερή αιμορραγία και παραλυσία στο αριστερό χέρι.

Κατέβαλε τρομακτικές προσπάθειες για να μπορεί να κάνει κάποιες κινήσεις, να ντύνεται, ακόμα και να τρέχει. Και τα κατάφερε περίφημα. Στη Ρώμη, πήρε το χρυσό μετάλλιο στα 5.000 μ. με χρόνο 13.43.4. Λίγο μετά την απονομή, με δάκρυα τα μάτια, είπε:

«Πάντα πίστευα ότι οι ολυμπιονίκες είναι θεοί. Τώρα κατάλαβα ότι απλά είναι άνθρωποι.»

* Στα 100 χλμ. της ποδηλασίας έχασε τη ζωή του ο Δανός Κνουτ Γιένσεν που έπαθε ηλίαση στη διάρκεια της κούρσας αλλά δεν ήθελε να σταματήσει για να μην ακυρωθεί η ομάδα του.

Τελικά κατέρρευσε, στο 70 χλμ. Πέθανε κατά την μεταφορά του στο νοσοκομείο. Η νεκροψία έδειξε ότι Κνουτ ήταν ντοπαρισμένος και ο θάνατος του χρεώθηκε ως η πρώτη απώλεια αθλητή από χρήση απαγορευμένων ουσιών.

* Φήμες που κυκλοφορούσαν έντονα στο Ολυμπιακό Χωριό της Ρώμης, μιλούσαν για τα «μαγικά» παπούτσια του Αυστραλού Χερμπ Ελότ. Καταπληκτική ήταν η εμφάνισή του στα 1500μ. όπως και το νέο παγκόσμιο ρεκόρ που πέτυχε 3.35.6. Προσπάθησαν τρεις φορές να του κλέψουν τα παπούτσια αλλά δεν τα κατάφεραν: Ήταν από δέρμα καγκουρό.

* Όλοι οι Αμερικανοί περίμεναν νίκη του συμπατριώτη τους, Τζον Τόμας, που κατείχε το παγκόσμιο ρεκόρ στο ύψος με 2.23 μ. Με 2.14, έμεινε τελικά τρίτος και ήταν πολύ ευτυχισμένος, ώσπου άρχισαν τα σχόλια εναντίον του στις εφημερίδες. Ο ίδιος κάποια στιγμή είπε: «Οι Αμερικάνοι φίλαθλοι, στο πρόσωπο του ηττημένου βλέπουν αυτό που οι ίδιοι πραγματικά είναι .»

* Μεγάλη έκπληξη δημιουργήθηκε στα 100 μ. όπου νικητής αναδείχθηκε ο Γερμανός Αρμιν Χάρι με 10.2, νέο Ολυμπιακό ρεκόρ. Μέχρι το 1981, κανένας δεν ξανάκουσε τίποτα γι' αυτόν. Εκείνη τη χρονιά, συνελήφθη από την αστυνομία για κατάχρηση χρημάτων Εκκλησίας που τα έριξε σε προσωπική του επιχείρηση.

ΞΕΡΕΤΕ ΟΤΙ;

* Η ομάδα της Σοβιετικής Ένωσης έσπασε στο ομαδικό του ξίφους ασκήσεων την κυριαρχία των Γάλλων και Ιταλών που κέρδιζαν από το 1904...

* Ο Γερμανός Καρλ Κάουφμαν, 2^{ος} στα 400 μ., έγινε αργότερα τενόρος στην όπερα και ηθοποιός...

* Η Γιουγκοσλαβία, που πήρε το χρυσό μετάλλιο στο ποδόσφαιρο, είχε περάσει από τα προημιτελικά με το στρίψιμο του νομίσματος, ύστερα από την ισοπαλία με τη Βουλγαρία...

* Η δεύτερη νικήτρια στις καταδύσεις, Αμερικανίδα Σαμ Χαλ, συνελήφθη το 1986 στη Νικαράγουα, για κατασκοπεία, αλλά τελικά αφέθηκε ελεύθερη ύστερα από πιέσεις...

(Έθνος, Αύγουστος 2004) (τελευταία επεξεργασία, 4.8.2009)